

Exkurze za jarním aspektem na Skaličku

Early spring field trip to the Bečva River valley near Skalička

MARTIN DANČÁK¹ & JANA TKÁČIKOVÁ²

1) Univerzita Palackého v Olomouci, Přírodovědecká fakulta, Katedra ekologie a životního prostředí, Šlechtitelů 27, CZ-783 71 Olomouc-Holice; e-mail: martin.dancak@upol.cz

2) Muzeum Beskyd Frýdek-Místek, Hluboká 66, CZ-738 01 Frýdek-Místek; e-mail: janatkacikova@seznam.cz

Abstract: A field trip to the valley of the Bečva River near the village of Skalička (central Moravia, Czech Republic) took place on 22 April 2017. The trip started at Hustopeče nad Bečvou railway station and followed the river throughout the area of planned Skalička dam. This area is notable due to occurrence of natural parts of the Bečva River bed with huge accumulation of sediments forming extensive gravel beds. Notable endangered plant species *Lecojum aestivum*, *Taraxacum* sect. *Palustria*, *Orobancha flava*, *Poa remota* and *Scrophularia scopolii* were found. Also, a well-known locality of *Scilla kladnii* was visited.

Keywords: central Moravia, floristic data, riverine flora, vascular plants

Taxonomické pojetí a nomenklatura: Danihelka et al. 2012, Kučera et al. 2012

První exkurze Moravskoslezské pobočky ČBS v roce 2017 vedla do území ohroženého výstavbou vodního díla Skalička na řece Bečvě. Jarní termín exkurze (22. duben) měl zaručit, že uvidíme v květu většinu jarních geofytů jak v luzích podél Bečvy, tak na svažích v karpatských ostřicových dubohabřinách. Pestrá skupina zájemců složená z řad profesionálních botaniků a bryologů, ale i nadšenců, kterým není lhostejný osud řeky Bečvy, se sešla v sobotu ráno na železniční stanici v Hustopečích nad Bečvou. I přes studené počasí a občasnou dešťovou přeháňku se podařilo zvládnout naplánovanou trasu exkurze. Vedoucími byli M. Dančák, Z. Hradílek a J. Tkáčiková.

Navštívené území spadá do karpatského mezofytika (fytochorion 76a Moravská brána vlastní), ale klimaticky už patří spíše k teplejším územím. Tvořeno je širokým úvalovitým údolím řeky Bečvy, která zde před zúžením v oblasti Teplic nad Bečvou akumulovala mohutné štěrkopískové sedimenty. Na těchto sedimentech pak v minulosti vytvořila divočící tok s mnoha rameny. Po povodních v roce 1997, které rozbily opevněné břehy, se řeka zčásti vrátila původní dynamika a obnovila se tvorba štěrkových náplavů (obr. 1). Tato oblast je v současnosti ohrožená plánem výstavby vodní nádrže, která by přehradila celý tok řeky a tím by nejen zničila obnovené biotopy, ale také by přerušila transport sedimentů a zamezila tak tvorbě štěrkových náplavů.

Trasa exkurze vedla ze železniční stanice Hustopeče nad Bečvou k mostu přes řeku na její levý břeh. Hned v úvodu se oddělila skupinka bryologů, jejichž tempo nebylo slučitelné s rychlou chůzí většiny. Přesto i jim se podařilo projít luhy po obou stranách

Obr. 1. Přírodní úsek koryta Bečvy u Skaličky. – Obr. 2. Bledule letní (*Leucojum aestivum*) v lužním lese na levém břehu Bečvy. – Foto B. Hertlová (1), V. Taraška (2)

Bečvy včetně evropsky významné lokality (EVL) Hustopeče-Štěrkáč a také přírodní rezervaci Doubek a najít několik zajímavých a vzácnějších druhů mechorostů. Mimo to byla nalezena také poměrně bohatá populace ohrožené rostliny krtičníku žláznatého (*Scrophularia scopolii*) na okraji PR Doubek a u Bečvy nová lokalita parazitické zárazy devětsilové (*Orobanche flava*), která zde již byla jen v podobě uschlých loňských lodyh.

Druhá skupina potvrdila hned v úvodu exkurze výskyt kriticky ohrožené bledule letní (*Leucojum aestivum*; obr. 2), která má v lužích u Hustopečí nad Bečvou poslední recentní naleziště proti proudu Bečvy. Opodál v lužním lese byl nalezen další ohrožený druh, lipnice oddálená (*Poa remota*). Ve stromovém patře rostli mohutní jedinci, ve zdejších lesích pravděpodobně původního, topolu černého (*Populus nigra*). Přes štěrkové náplavy nedaleko osady Kamenec jsme nakonec dorazili na mokřadní louky na pravém břehu Bečvy mezi Černotínem a Špičkami, kde se nám podařilo potvrdit výskyt dnes již velmi vzácných bahenních pampelišek (*Taraxacum* sect. *Palustria*), pravděpodobně pampelišky vídeňské (*Taraxacum vindobonense*). Z dalších zajímavých druhů zde rostla také žluťucha lesklá (*Thalictrum lucidum*), svízel severní (*Galium boreale*) nebo prvosenka jarní (*Primula veris*). Celkem bylo během exkurze nalezeno 18 druhů ze všech čtyř kategorií červeného seznamu.

Část účastníků zakončila exkurzi příjemným posezením a občerstvením v osadě Kačena. Bryologická část pokračovala v průzkumu a vydala se směrem do Hustopečí nad Bečvou a dál pátrala v lužích po vzácnějších zástupcích bryoflóry, u kterých byl předpoklad, že by v lužním lese mohli být nalezeni, např. mechy dřevomilka různolistá (*Callicladium haldanianum*), lesklec dlouholistý (*Plagiothecium latebricola*) nebo

játrovka pařezovec křivolistý (*Nowellia curvifolia*). Žádný z těchto druhů se nepodařilo nalézt. Kompletní seznam nalezených mechorostů včetně dat z dalších průzkumů území je zpracován v samostatném příspěvku (Hradílek et al. 2018). Bryologický průzkum v území pokračoval podzimní exkurzí do Černotína (Kubešová et al. 2018).

Použité zdroje

- Danihelka J., Chrtek J. Jr. & Kaplan Z. (2012): Checklist of vascular plants of the Czech Republic. – *Preslia* 84: 647–811.
- Hradílek Z., Kučera J., Bradáčová J. & Tkáčiková J. (2018): Mechorosty okolí řeky Bečvy mezi obcemi Choryně a Špičky. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 7*: 66–69.
- Kučera J., Váňa J. & Hradílek Z. (2012): Bryophyte flora of the Czech Republic: updated checklist and Red List and a brief analysis. – *Preslia* 84: 813–850.
- Kubešová S., Hradílek Z. & Tkáčiková J. (2018): Bryologická exkurze na vápencové skály u Černotína. – *Zprávy Moravskoslezské pobočky ČBS 7*: 41–44.

Příloha č. 1 – Seznam nalezených taxonů

(sestavili M. Dančák a J. Tkáčiková)

Seznam lokalit

1. Milotice nad Bečvou (distr. Přerov): lužní lesy na levém břehu Bečvy v EVL Hustopeče-Štěrkáč, asi 1,2 km JJV od železniční stanice v obci, cca 260 m n. m. (49°31'30,6"N, 17°50'35,1"E)
2. Zámrský (distr. Přerov): PR Doubek, smíšený les s bohatě vyvinutým podrostem, asi 1,5 km SSV od kostela v Zámrskách, cca 270 m n. m. (49°31'13,6"N, 17°50'21,2"E)
3. Skalička (distr. Přerov): remíz u polní cesty JV od osady Kamenec, asi 1,8 km VSV od zámku v obci, cca 260 m n. m. (49°31'24,8"N, 17°49'13,5"E)
4. Skalička (distr. Přerov): mohutný štěrkový náplav u levého břehu Bečvy, asi 1,8 km S od zámku v obci, cca 250 m n. m. (49°32'04,2"N, 17°47'53,2"E)
5. Černotín (distr. Přerov): komplex mokrých luk po obou stranách železniční trati asi 1,2 km Z od železniční stanice Špičky, cca 255 m n. m. (49°32'12,4"N, 17°47'44,7"E)
6. Špičky (distr. Přerov): okraj lužního lesa na pravém břehu Bečvy u samoty Kačena, asi 0,3 km JJZ od železniční stanice Špičky, cca 255 m n. m. (49°32'03,1"N, 17°48'39,8"E)

cévnaté rostliny

Adoxa moschatellina: 1; *Aegopodium podagraria*: 1; *Ajuga reptans*: 2; *Alliaria petiolata*: 1, 6; *Allium scorodoprasum*: 5; *Allium ursinum*: 1, 2; *Alopecurus pratensis*: 5; *Anemone nemorosa*: 1, 2; *Anemone ranunculoides*: 1; *Anthriscus nitidus*: 1; *Arenaria serpyllifolia*: 4; *Arum cylindraceum* (C4a): 1; *Asarum europaeum*: 2;

Barbarea vulgaris: 1, 4; *Betonica officinalis*: 5; *Betula pendula*: 1; *Bunias orientalis*: 5;

Cardamine pratensis: 5; *Carex buekii* (C4a): 1; *Carex pilosa*: 2; *Chrysosplenium alternifolium*: 1; *Colchicum autumnale*: 5; *Cornus sanguinea*: 1; *Corydalis solida* (C4a): 2; *Cruciata verna*: 5;

Daphne mezereum: 2; *Dentaria glandulosa* (C3): 2;

Echinocystis lobata: 4; *Echium vulgare*: 4; *Erophila verna*: 4; *Euphorbia amygdaloides* (C4a): 2; *Euphorbia cyparissias*: 4;

Ficaria verna: 1, 2;
Gagea lutea: 2, 5; *Galanthus nivalis* (C3): 1; *Galeobdolon montanum*: 1; *Galium aparine*: 1; *Galium boreale* subsp. *boreale* (C4a): 5; *Galium odoratum*: 2; *Geranium robertianum*: 1; *Glechoma hederacea*: 1;
Hacquetia epipactis (C4a): 2; *Humulus lupulus*: 1;
Iris pseudacorus: 1;
Lamium maculatum: 1; *Lathyrus vernus*: 2; *Leucojum aestivum* (C1): 1; *Lilium martagon* (C4a): 2; *Lunaria annua*: 3; *Luzula campestris* agg.: 5; *Lysimachia nummularia*: 1, 5;
Melica uniflora: 2; *Mercurialis perennis*: 2; *Microthlaspi perfoliatum*: 5;
Narcissus sp.: 1;
Orobanche flava (C3): 6; *Oxalis acetosella*: 2;
Paris quadrifolia: 2; *Petasites hybridus*: 1; *Phalaris arundinacea*: 4; *Plantago major*: 4; *Poa remota* (C3): 1; *Polygonatum multiflorum*: 2; *Populus nigra* subsp. *nigra* (C1): 1; *Potentilla argentea*: 4; *Primula elatior* subsp. *elatior*: 1, 2; *Primula veris* subsp. *veris* (C4a): 5; *Prunus padus*: 1; *Pulmonaria obscura*: 1, 2;
Ranunculus auricomus agg.: 5; *Ranunculus auricomus* agg. (R. „*cassubicus*“): 2; *Reynoutria japonica*: 1, 4; *Rhamnus cathartica*: 1; *Ribes rubrum*: 1, 4; *Rubus caesius*: 1; *Rubus idaeus*: 4; *Rumex obtusifolius*: 4;
Salix ×rubens: 1; *Salix euxina*: 1; *Salix purpurea*: 1, 4; *Saponaria officinalis*: 4; *Scilla kladnii* (C2): 2; *Scrophularia scopolii* (C3): 2; *Sedum hispanicum*: 4; *Solidago gigantea*: 1; *Stellaria holostea*: 2; *Symphytum tuberosum* subsp. *tuberosum*: 1;
Tanacetum vulgare: 4; *Taraxacum* sect. *Palustria* (C1): 5; *Thalictrum aquilegifolium*: 1; *Thalictrum lucidum* (C3): 5; *Tussilago farfara*: 1;
Urtica dioica: 1, 4;
Veratrum album subsp. *lobelianum* (C4a): 2; *Veronica sublobata*: 3, 4; *Viola arvensis*: 4; *Viola hirta*: 5; *Viola reichenbachiana*: 1, 2.